

Wymagania edukacyjne – „Biologia bez tajemnic.” Klasa 8

Autor: Stanisław Czachorowski, Julia Idziak, Bogusława Mikołajczyk, Kamila Narewska-Prella

Nauczyciel: Barbara Zasadzień

Numer dopuszczenia: 1169/4/2024

Nr	Temat	Wymagania				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
		Uczeń:				
I.	Podstawy dziedziczenia					
1.	Rola DNA w dziedziczeniu cech	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje materiał genetyczny, jako nośnik informacji genetycznej - wymienia wybrane cechy dziedziczne człowieka - podaje nazwę nauki zajmującej się dziedziczeniem cech i zmiennością organizmów 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje jądro komórkowe, jako miejsce przechowywania DNA w komórce człowieka - wymienia wybrane cechy nabyte człowieka - wymienia wybrane dziedziny nauki, w których wykorzystywana jest 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice między cechami dziedzicznymi a nabytymi - opisuje cechy gatunkowe człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje rolę DNA, jaką odgrywa w procesie dziedziczenia cech - przedstawia wybrane cechy indywidualne człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje zmienność organizmów jako zmiany w DNA oraz wpływ środowiska - omawia sposoby wykorzystania wiedzy genetycznej w różnych dziedzinach nauki

			wiedza genetyczna			
2.	Budowa materiału genetycznego	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na schemacie / rysunku nukleotyd, podwójną helisę, chromosom - podaje nukleotyd jako jednostkę budującą DNA - przedstawia definicję chromosomu 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia elementy wchodzące w skład nukleotydu - podaje definicję genu - wymienia nazwy zasad azotowych DNA - podaje liczbę chromosomów znajdujących się w komórce ciała człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> - rysuje schemat nukleotydu i podaje nazwy elementów wchodzących w jego skład - wskazuje na schemacie / rysunku chromosomu centromer i ramiona chromosomu 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje strukturę DNA - omawia budowę chromosomu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, skąd pochodzą chromosomy w komórce ciała człowieka
3.	Mechanizm kopiowania DNA	<ul style="list-style-type: none"> - podaje definicję reguły komplementarności - podaje definicję procesu replikacji 	<ul style="list-style-type: none"> - na schemacie / rysunku przedstawia regułę komplementarności - opisuje budowę chromosomu po zajściu procesu replikacji 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia proces replikacji 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie reguły komplementarności i jej wpływ na prawidłowość procesu replikacji 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje proces replikacji na stworzonym przez siebie schemacie
4.	Znaczenie podziałów	<ul style="list-style-type: none"> - podaje biologiczne 	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia komórki na podstawie ilości 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje znaczenia 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia wpływ mitozy i mejozy na rozwój 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje różnice między mitozą a

	komórkowyc h	znaczenia mitozy - podaje biologiczne znaczenia mejozy - przedstawia schematyczny przebieg powstawania choroby nowotworowej	materiału genetycznego (komórki diploidalne, komórki haploidalne) - podaje wpływ mejozy na zmienność genetyczną	mitozy - opisuje znaczenia mejozy	człowieka - przedstawia efekt końcowy mitozy i mejozy (liczba powstałych komórek oraz zawartość materiału genetycznego w komórkach)	mejozą - opisuje przebieg rekombinacji genetycznej mającej wpływ na zmienność genetyczną
5.	Podsumowani e działu I	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu
II.	Dziedziczenie cech					
6.	Dziedziczenie podstawowyc h cech człowieka	- przedstawia podstawowe pojęcia genetyki (fenotyp, genotyp, gen, allel)	- przedstawia podstawowe pojęcia genetyki (homozygota, heterozygota, dominacja, recesywność) - wymienia cechy dominujące i recesywne	- przedstawia dziedziczenie jednogenowe - rozróżnia fenotyp od genotypu	- wyjaśnia różnicę między cechami dominującymi a recesywnymi - wyjaśnia zasady dziedziczenia jednogenowego	- rozwiązuje krzyżówki genetyczne (jednogenowe)
7.	Dziedziczenie grup krwi u	- wymienia fenotypy osób z czynnikiem Rh	- przedstawia genotypy osób z	- przedstawia dziedziczenie czynnika	- wyjaśnia dziedziczenie czynnika Rh u	- rozwiązuje krzyżówki

	człowieka	i danymi grupami krwi układu AB0	czynnikiem Rh - przedstawia genotypy osób z daną grupą krwi układu AB0	Rh i grup krwi	człowieka - wyjaśnia dziedziczenie grup krwi u człowieka	genetyczne
8.	Dziedziczenie płci u człowieka	- podaje nazwy chromosomów (autosomalne i płci)	- rozróżnia chromosomy autosomalne i płci	- przedstawia genotypy kobiety i mężczyzny	- przedstawia dziedziczenie płci u człowieka	- rozwiązuje krzyżówki genetyczne
9.	Rola mutacji genetycznej	- określa, czym jest mutacja	- rozróżnia rodzaje mutacji - podaje czynniki mutagenne jako możliwą przyczynę mutacji	- wymienia możliwe przyczyny występowania mutacji (mutacje spontaniczne i wywołane przez czynniki mutagenne)	- podaje przykłady chorób genetycznych człowieka warunkowanych mutacjami (mukowiscydoza, zespół Downa) - wymienia skutki mutacji genowych i chromosomowych	- omawia skutki mutacji genowych i chromosomowych
10.	Podsumowanie działu II	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu

III.	Ewolucja życia					
11.	ewolucja – teoria z wieloma dowodami	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie ewolucji - wymienia dowody ewolucji 	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia typy ewolucji - wymienia przykłady narządów homologicznych i analogicznych 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia źródła wiedzy o przebiegu ewolucji - wymienia narządy szczątkowe człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia dowody ewolucji - rozróżnia przykłady narządów homologicznych i analogicznych 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia rolę ewolucji w procesie powstawania i kształtowania się nowych gatunków
12.	Procesy ewolucji	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia mechanizmy procesu ewolucji 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady doboru naturalnego i doboru sztucznego 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia mechanizmy procesu ewolucji 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia zależność między genetyką a ewolucjonizmem - przedstawia różnice między doborem naturalnym a doborem sztucznym 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia na przykładach, na czym polega dobór naturalny i dobór sztuczny
13.	Ewolucja człowieka	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykłady małp człekokształtnych - podaje przykłady cech wspólnych małp człekokształtnych - wskazuje na rysunku lub schemacie różnice w 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia minimum trzy różnice między człowiekiem a szympansem 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia cechy wspólne małp człekokształtnych 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje różnice między człowiekiem a szympansem) 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje podobieństwa i różnice między człowiekiem a szympansem jako wynik procesów ewolucyjnych

		budowie człowieka i szympansa				
14.	Podsumowanie działu III	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu
IV.	Oddziaływania w ekosystemie					
15.	Zależności pokarmowe w ekosystemie	- rozróżnia producentów, konsumentów, destrucentów wybranego ekosystemu	- wyjaśnia, co to jest łańcuch pokarmowy, poziom troficzny oraz sieć pokarmowa	- konstruuje prosty łańcuch pokarmowy - uzasadnia rolę destrucentów w procesie przetwarzania materii organicznej	- analizuje łańcuchy i sieci pokarmowe w wybranym ekosystemie, wskazując na obieg materii i przepływ energii - przedstawia rolę producentów, konsumentów i destrucentów w obiegu materii w ekosystemie i przepływie energii przez ekosystem	- konstruuje łańcuchy pokarmowe oraz proste sieci pokarmowe na podstawie opisu - uzasadnia niezbędność każdego z elementów sieci troficznej w utrzymaniu równowagi ekosystemu
16.	Konkurencja i pasożytnictwo	- wyjaśnia, czym są pasożytnictwo oraz konkurencja	- wskazuje zasoby przyrody, o które konkurują przedstawiciele jednego gatunku między sobą i z innymi gatunkami	- wymienia przykłady pasożytów wewnętrznych i zewnętrznych	- opisuje skutki konkurencji między organizmami - opisuje skutki pasożytnictwa dla populacji poszczególnych	- charakteryzuje adaptacje wybranych gatunków zwierząt i roślin do pasożytniczego trybu życia

					gatunków	- porównuje oddziaływania antagonistyczne: konkurencję i pasożytnictwo
17.	Roślinożerność i drapieżnictwo	- wyjaśnia, czym są drapieżnictwo oraz roślinożerność	- podaje przykłady drapieżników i ich ofiar oraz roślin i zjadających je roślinożerców - opisuje przystosowania wybranych drapieżników do chwytania ofiar	- opisuje przystosowania obronne ofiar drapieżników - wymienia przykłady przystosowań roślin chroniących je przed zjadaniem przez roślinożerców	- opisuje na wybranym przykładzie adaptacje zwierząt do odżywiania się pokarmem roślinnym	- wyjaśnia znaczenie drapieżnictwa oraz pasożytnictwa w regulacji populacjach ofiar oraz żywicieli w ekosystemach - porównuje oddziaływania antagonistyczne: drapieżnictwo oraz roślinożerność
18.	Oddziaływania nieantagonistyczne	- wymienia rodzaje oddziaływań nieantagonistycznych (mutualizm,	- porównuje oddziaływania nieantagonistyczne: mutualizm i	- podaje przykłady organizmów, między którymi zachodzą oddziaływania typu mutualizm oraz	- na wybranych przykładach organizmów wyjaśnia oddziaływania	- porównuje oddziaływania nieantagonistyczne: mutualizm i

		komensalizm)	komensalizm	komensalizm	nieantagonistyczne - na wybranych przykładzie wykazuje wzajemny, korzystny wpływ organizmów w mutualizmie	komensalizm
19.	Podsumowanie działu IV	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu
V	Struktura ekosystemu i jego ochrona					
20.	Budowa ekosystemu	- wyjaśnia pojęcie ekosystemu	- wymienia żywe elementy ekosystemu - wymienia nieżywione elementy ekosystemu	- wyjaśnia pojęcie siedliska - wyjaśnia pojęcie niszy ekologicznej	- omawia zależności między żywymi i nieżywymi elementami ekosystemu	- analizuje zakresy tolerancji organizmu na wybrane czynniki środowiska (temperatura, wilgotność)
21.	Populacja	- wyjaśnia pojęcie populacji - wymienia cechy populacji	- opisuje cechy populacji (liczebność, zagęszczenie, rozrodczość, śmiertelność, struktura przestrzenna, struktura wiekowa,	- wymienia czynniki, od których zależy liczebność populacji	- analizuje piramidy wieku i określa przynależność do populacji ustabilizowanej, rozwijającej się bądź wymierającej	- wyjaśnia przyczynę typu rozmieszczenia (skupiskowe, równomierne, losowe) i podaje przykłady gatunków, które charakteryzują się danym typem rozmieszczenia

			struktura płciowa)			
22.	Różnorodność biologiczna	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie różnorodności biologicznej - wymienia poziomy różnorodności biologicznej 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia korzyści wynikające z różnorodności biologicznej - przedstawia sposoby zwalczania zagrożeń wynikających z działań człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia zagrożenia różnorodności biologicznej - wymienia przyczyny eliminowania organizmów przez człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> - analizuje wpływ człowieka na różnorodność biologiczną - przedstawia zagrożenia dla środowiska przyrodniczego wynikające z działań człowieka, w tym z antropogenicznej zmiany klimatu 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia sposoby zmniejszania różnorodności biologicznej przez człowieka - uzasadnia konieczność ochrony różnorodności biologicznej
23.	Zasoby przyrody i racjonalne gospodarowanie nimi	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia odnawialne zasoby przyrody - wymienia nieodnawialne zasoby przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia ideę zrównoważonego rozwoju 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykłady odnawiania się zasobów 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykłady racjonalnego gospodarowania zasobami przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia sposoby zmniejszania wpływu odpadów na środowisko - analizuje, co może zrobić, by racjonalnie korzystać z zasobów przyrody
24.	Ochrona przyrody	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia pojęcie ochrony przyrody - wymienia motywy ochrony przyrody 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia formy ochrony przyrody w Polsce (parki narodowe, rezerваты przyrody, ochrona 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia formy ochrony obszarowej - omawia formy ochrony indywidualnej 	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia konieczność stosowania form ochrony przyrody dla zachowania gatunków i 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie czynnej ochrony przyrody dla roślin i zwierząt

			gatunkowa, pomniki przyrody)	- omawia formy ochrony gatunkowej	ekosystemów	
25.	Podsumowanie działu V	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu	Wszystkie wymagania z działu